

Parlamentul
Republicii Moldova

267-07 nr. 658
13 decembrie 2023

Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova

Direcția generală juridică

A V I Z

la proiectul de lege privind efectuarea decontărilor în numerar (nr.404 din 16.11.2023)

Direcția generală juridică a examinat proiectul de lege menționat, conform prevederilor art.54 din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996 și ale Legii cu privire la actele normative nr.100/2017 și comunică următoarele.

Aspecte de ordin general și procedural

1. Proiectul de lege a fost înaintat cu titlu de *inițiativă legislativă a Guvernului Republicii Moldova*, fiind aprobat prin Hotărârea nr.874 din 15.11.2023, conform prevederilor art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 din Regulamentul Parlamentului.

2. *Proiectul de lege urmărește* instituirea unui cadru normativ care să reglementeze normele de efectuare a tranzacțiilor în numerar și să ofere *posibilitatea de a pune în aplicare măsuri efective și proporționate în vederea diminuării riscurilor de comitere a încălcărilor cu utilizarea numerarului*.

Potrivit Notei informative, *necesitatea elaborării proiectului dat derivă, inclusiv, din Planul măsurilor pentru limitarea influenței excesive a intereselor private asupra vieții economice, politice și publice (deoligarhizare)*, acesta urmând să realizeze acțiunea nr.2.1 Plafonarea plăților în numerar realizate în cadrul unor tranzacții încheiate cu suportul liber profesioniștilor (avocat, notar, executor judecătoresc, administrator autorizat, mediator), precum și o plafonare a plăților în numerar achitate pentru serviciile acestora, cu instituirea unui mecanism de verificare aleatorie a respectării acestor cerințe și acțiunea nr.2.4 Reglementarea interdicției de fragmentare a tranzacțiilor efectuate în scopul eludării plafonului de raportare sau plafonului de transparentizare a tranzacțiilor comerciale.

Totodată, proiectul de lege conține norme de modificare la Legea nr.845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi și la Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008.

3. *Conform obiectului juridic de reglementare*, proiectul de lege se atribuie la categoria legilor organice, adoptarea cărora ține de competența Parlamentului, potrivit art.10 din Legea nr.100/2017 și art.72 din Constituție.

4. *Referitor la procedura de înaintare a proiectului de lege spre examinare în Parlament:*

1) Atenționăm, că deși dosarul de însoțire conține setul de documente necesare prevăzute la art.40 din Legea nr.100/2017, urmează a se ține cont de existența de multiple obiecții și propuneri din partea subiecților interesați și de necesitatea actualizării opiniilor acestora, reieșind din redacția finală.

2) În special, atenționăm asupra recomandării Centrului de Armonizare a Legislației, privind examinarea suplimentară a proiectului de lege prin prisma principiilor cadrului normativ al Uniunii Europene în domeniu, precum și al principiului fundamental al libertății circulației de capital.

3) Este menționat faptul că *Analiza impactului de reglementare la proiectul de lege nu a fost susținută de 11 din 14 membri ai Grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător*. Extrasul din Procesul-verbal nr.39 din 17.10.2023 al ședinței Grupului de lucru al Comisiei, conține concluzia că Analiza impactului la unele compartimente nu corespunde cu cerințele și rigorile Metodologiei de Analiză a Impactului.

5. *Sub aspect conceptual*, observăm tendința de modificare fragmentară a domeniilor de drept, fără a se ține cont de respectarea principiilor activității de legiferare stabilite la art.3 din Legea nr.100.2017.

Astfel, la examinarea proiectului de lege urmează a se ține cont de principiile de legalitate și echilibru între reglementările concurente; oportunitate, coerență, consecutivitate, stabilitate și predictibilitate a normelor juridice; asigurare a transparenței, publicității și accesibilității. De asemenea, urmează a se asigura integrarea organică a proiectului de lege în cadrul normativ în vigoare.

Cu referire la legislația comparată în domeniu, un exemplu de reglementare poate fi *Legea nr.70/2015 pentru întărirea disciplinei financiare privind operațiunile de încasări și plăți în numerar și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.193/2002 privind introducerea sistemelor moderne de plată* (Publicat în Monitorul Oficial nr.242 din 9 aprilie 2015), *varianta actualizată* cu modificările efectuate prin *Legea nr.296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung* (Publicat în Monitorul Oficial nr.977 din 27 octombrie 2023) și prin O.U. nr.98 din 9 noiembrie 2023 pentru modificarea articolului LXIV din *Legea nr.296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung* (Publicat în Monitorul Oficial nr.1026 din 10 noiembrie 2023)¹.

6. *Cu referire la eventualele discuții privind examinarea aspectelor de proporționalitate* dintre restrângerile impuse prin lege și situația care le-a determinat, în exercitarea de către subiecți a unor drepturi și libertăți, prin prisma garanției oferite de art.54 din Constituție. Acestea se vor examina obligatoriu, în scopul excluderii unor

¹ Surse: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/167088>;
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/276237>.

interpretări diferite sub aspect de neconstituționalitate. În acest sens, sugerăm solicitarea opiniei experților în domeniu².

Cu referire la practica jurisdicției constituționale, sunt relevante constatările Curții Constituționale expuse prin H.C.C. nr.10/2022, care prevede că Constituția îi conferă legislatorului o marjă discreționară largă în domeniul economic, inclusiv competența de a interveni și de a adapta regulile aplicabile într-un segment al economiei naționale. Pe baza acestei marje discreționare, legislatorul poate să adopte norme care să aibă în vedere condițiile economice și sociale în continuă schimbare, asigurându-se că acestea sunt echitabile. Curtea a menționat că conținutul acestei marje cuprinde și alegerea legislatorului privind cea mai bună măsură în atingerea rezultatului dorit (a se vedea, mutatis mutandis, HCC nr.5 din 25 februarie 2020, § 111).

Totodată, prin Hotărârea nr.24/2021 Curtea a prevăzut că *justificarea limitării trebuie să se facă cu respectarea standardului proporționalității, impus de articolul 54 din Constituție, standard care reclamă, inter alia, ca motivele avansate de către legislator să fie pertinente și suficiente* (HCC nr.29 din 12 decembrie 2019, § 37-38; HCC nr.3 din 14 ianuarie 2021, § 52).

De asemenea, Curtea a reiterat că *o dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate acționa în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziții incidente ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent* (HCC nr.24 din 10 august 2021, § 43; DCC nr.165 din 4 noiembrie 2021, § 22).

În același timp, potrivit H.C.C. nr.10/2017, legislația bugetar-fiscală trebuie să îndeplinească anumite condiții de calitate. Exigența calității legii este conturată prin prisma principiului securității juridice în componența condițiilor de previzibilitate și claritate a legii. Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În acest sens, Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure. Curtea a statuat că previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

Obiecții de ordin tehnico-juridic și redacțional

1. Referitor la denumirea legii, aceasta urmează a fi revăzută, deoarece nu corespunde pe deplin cu conținutul. Denumirea proiectului de lege trebuie să fie în conexiune cu structura și conținutul proiectului de lege, care conține textul unei legi noi, dar și norme de modificare la 2 acte normative, atenționăm următoarele:

1.1. Potrivit art.42 alin.(2) și alin.(4) din Legea nr.100/2017, denumirea actului normativ trebuie să fie laconică și să exprime cu claritate obiectul reglementării, dacă

Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent

² Sursa: <https://www.juridice.ro/714659/plafonarea-folosirii-numerarului-si-a-casei-probleme-de-constituționalitate-ce-a-fost-si-ce-a-ramas-din-legea-nr-70-2015-dupa-modificarile-si-revenirile-aduse-prin-art-ixiv-din-legea-nr-296-2023.html>

noul act normativ modifică sau abrogă mai mult de două acte normative ori părți ale acestora, denumirea acestuia trebuie să conțină o formulă generală referitoare la modificarea sau abrogarea unor acte normative. Prin urmare, ținând cont de uzanțele tehnico-juridice și redacționale aplicabile proiectelor de acte normative, denumirea legii urmează a fi completată cu textul "și de modificare a unor acte normative".

1.2. Potrivit art.63 alin.(4) din Legea nr.100/2017, dacă adoptarea, aprobarea sau emiterea unui act normativ presupune modificarea ulterioară a altor acte normative, modificările respective se includ, în ordine cronologică, într-un proiect separat de modificare a cadrului normativ conex, care se prezintă împreună cu proiectul actului normativ de bază, sau se includ în dispozițiile tranzitorii ale actului normativ de bază. În practica de adoptare a actelor normative cu structură complexă similară proiectului de lege observăm aplicarea soluțiilor diferite, care necesită a fi unificate și reglementate expres prin Legea nr.100/2017. Astfel, urmează a se decide dacă în cazul dat se va aplica structura de divizare a textului proiectului de lege în articole numerotate cu cifre romane, unde primul articol va reglementa adoptarea legii de bază, alte articole vor conține dispoziții de modificare a actelor normative prevăzute la art.11 alin.(2) din proiect.

2. *La art.1*, observăm că obiectul de reglementare al legii este efectuarea decontărilor în numerar, dar nu stabilirea cadrului normativ de bază în domeniu.

Prin urmare, conținutul articolului se va preciza ținând cont de cuprinsul legii.

Totodată, este oportună reglementarea scopului legii, întru asigurarea unei înțelegeri corecte a finalităților acestor reglementări.

3. În cazul în care proiectul de lege se atribuie la domeniul fiscal, urmează a se aduce claritate și certitudine privind aplicabilitatea reglementărilor Codului fiscal nr.1163/1997 (în continuare, Codul fiscal), în special în partea ce ține de atribuțiile serviciului Fiscal de Stat, la care nu se face nici o trimitere în text.

În acest scop, urmează a se determina expres la care domeniu de drept se atribuie actul normativ de reglementare. Deși raporturile juridice de reglementare se atribuie domeniului financiar și cu referire la reglementarea modului de efectuare a decontărilor în numerar țin de competența Băncii Naționale a Moldovei ca autoritate de reglementare în domeniu, din normele proiectului de lege se deduce că acestea se atribuie la actele normative din domeniul fiscal (art.9 din proiect). Faptul dat urmează a fi expres reglementat în textul legii, pentru a exclude tălmăcirile diferite și contradictorii, precum și pentru a se asigura concordanța dintre actele normative în vigoare.

În acest sens, în Hotărârea nr.26/2016, Curtea Constituțională a statuat că textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

4. Atenționăm asupra necesității de completare a proiectului de lege cu un articol suplimentar care ar defini *noțiunile principale*, întru asigurarea înțelegerii corecte și fără echivoc a normelor juridice, corespunzător principiilor accesibilității și predictibilității lor, conform prevederilor art.3 din Legea nr.100/2017.

Noțiunea "*numerar*" urmează a fi definită în sensul prezentei legi pentru a se exclude tălmăcirile diferite și contradictorii în procesul de aplicare.

Art.1 din Legea nr.1232/1992 cu privire la bani stabilește că unitatea monetară a Republicii Moldova o constituie leul (moldovenesc) egal cu 100 de bani. *Numerarul se află în circulație sub formă de semne bănești de hârtie (bancnote) și metalice (monede).*

Totodată, art.226¹ pct.6) din Codul fiscal definește noțiunea de "Mijloace bănești" – sume de bani în monedă națională și/sau în valută străină aflate în proprietate, cu excepția celor împrumutate, deținute în numerar, în conturile din băncile naționale și din străinătate și/sau împrumutate altor persoane. Astfel, nu este clar, ce sens atribuie proiectul de lege noțiunii respective, iar lipsa unei reglementări clare generează riscuri de interpretări diferite și contradictorii, precum și atribuie normelor caracter lacunar, contrar principiilor stabilite la art.3 din Legea nr.100/2017.

Iar art.3 pct.4 lit.a) din Legea nr.62/2008 privind reglementarea valutară (în continuare, Legea nr.62/2008) cu referire la valuta națională definește *numerarul în lei moldovenesti, anume bancnotele și monedele metalice (inclusiv cele ce conțin metale prețioase) emise de către Banca Națională a Moldovei, aflate în circulație, retrase sau supuse retragerii din circulație, dar acceptate la schimb de Banca Națională a Moldovei.*

În partea ce ține de acțiunea legii în spațiu "pe teritoriul Republicii Moldova", se impune necesitatea de precizare a sensului și finalităților urmărite, de care depinde înțelegerea corectă și determinarea modului de aplicare. Astfel, în cazul operațiunilor de plată efectuate pe teritoriul Republicii Moldova pentru bunuri și servicii prestate între rezidenți și nerezidenți persoane fizice ai Republicii Moldova, prin intermediul rezidenților sau nerezidenților aflați pe teritoriul Republicii Moldova, etc., nu este clară sfera și procedura de aplicare.

În acest sens, este relevantă concretizarea noțiunilor de persoană fizică, prin completarea proiectului de lege cu o normă de trimitere la art.5 din Codul fiscal, care definește la pct.3), 5), 6)-8) noțiunile de "persoană fizică", "rezident", "nerezident", "întreprinzător individual", "Gospodărie țărăneasă".

La fel, cu referire la *activitatea profesională în sectorul justiției și în domeniul sănătății* urmează a se concretiza, dacă proiectul de lege utilizează noțiunile definite la art.5 pct.36²) și pct.36³) din Codul fiscal.

5. La art.2, observăm că alin.(1) reglementează subiecții legii, alin.(2) stabilește noțiunea de "operațiune de plată" cu utilizarea normei de trimitere la Legea nr.114/2012, iar alin.(3) prevede excluderea din sfera de reglementare a Legii nr.62/2008. În acest context, denumirea articolului nu corespunde pe deplin cu conținutul și urmează a fi concretizată.

Norma propusă la alin.(2) va fi reglementată la un articol suplimentar. Totodată, considerăm că norma de excepție urmează a fi explicată și concretizată în sensul proiectului de lege, pentru a se asigura înțelegerea și aplicarea corectă a acesteia. Din redacția propusă rezultă în mod clar că se permite efectuarea decontărilor în numerar în valută străină nelimitat și necondiționat, cu excepția condiționalităților ce rezultă din Legea nr.62/2008.

Potrivit art.4 alin.(7) din Legea nr.62/2008, *dacă prezenta lege prevede efectuarea operațiunilor valutare fără restricții, aceasta semnifică efectuarea lor fără restricții din punctul de vedere al reglementării valutare, prezumând respectarea de către rezidenți și nerezidenți a prevederilor aferente operațiunilor valutare respective, stabilite de alte acte legislative.*

Cerințele legislației valutare ce vizează modul de primire/efectuare a plăților și transferurilor în cadrul operațiunilor valutare (în numerar sau fără numerar, cu sau fără utilizarea instrumentelor de plată), moneda ce poate fi utilizată la primirea/efectuarea plăților și transferurilor menționate (moneda națională sau valuta străină), cerința de probare a plăților și transferurilor în cauză cu documente justificative nu reprezintă restricții.

Astfel, urmează a se examina suplimentar raportul de proporționalitate dintre restricțiile impuse prin lege la efectuarea operațiunilor de plată (decontărilor în numerar) cu utilizarea numerarului în lei moldovenești și lipsa de restricții la utilizarea numerarului în valută străină, raportată la *art.126 din Constituție care garantează că economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă. În care statul trebuie să asigure: libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție; protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară.*

6. *Art.3* prevede modul de efectuare a decontărilor, fapt care presupune reglementarea detaliată a procedurii de efectuare a decontărilor. Însă, norma alin.(2) conține o normă de trimitere la o altă normă, care se va aplica în modul stabilit de legislație, contrar prevederilor *art.55 alin.(4)* din *Legea nr.100/2017*.

Noțiunea de "transfer" nu este clară și urmează a fi definită și concretizată pentru a exclude tălmăcirile diferite și contradictorii în raport cu alte acte normative.

7. *La art.4* atenționăm asupra necesității respectării unei terminologii constante și uniforme în textul articolului, pentru a se asigura înțelegerea și aplicabilitatea corectă a normelor, conform prevederilor *art.54* din *Legea nr.100/2017*.

La alin.(2), norma de reglementare prevede un set de măsuri care urmează a fi dezvoltate în text, pentru a aduce claritate și predictibilitate normei juridice, în măsură să asigure aplicabilitatea.

În special, urmează a se preciza textul cu referire la *numerarul ce depășește necesarul minim stabilit* care se depune la contul de plăți deschis de prestatorul de servicii plată "în moneda respectivului cont".

Din cuprinsul proiectului de lege rezultă că poate fi depusă orice monedă acceptată spre pală pe teritoriul Republicii Moldova. Faptul dat urmează a fi expres prevăzut în textul legii.

A se vedea în acest sens H.C.C. nr.26/2016, prin care Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate.

8. *La art.5*, atenționăm asupra necesității determinării clare a drepturilor, obligațiilor și responsabilităților subiecților legii.

Subiecții legii nu dispun de informația necesară privind sumele acumulate pe parcursul unui an de către un subiect al legii. Ori, fiecare subiect va fi obligat să țină evidența tuturor subiecților cumpărători individual cu efectuarea înregistrării fiecărei operațiuni de plată, indiferent de sumă, pentru a ține la control suma cumulativă. Considerăm că norma în redacția propusă nu întrunește criteriile de calitate a legii și va genera dificultăți în aplicare. Astfel, nu este clar și urmează a se explica, dacă persoana care efectuează plăți în numerar în orice volum va fi obligată să se certifice prin oferirea unor date cu caracter personal, iar subiectul care încasează plățile în numerar va fi obligat

să țină o evidență strictă personalizată a acestora cu asumarea unor cheltuieli și responsabilități suplimentare în măsură să asigure respectarea condiționalităților impuse prin lege.

Totodată, observăm lipsa în proiectul de lege a unor reglementări privind obligativitatea informării corespunzătoare a subiecților ce efectuează plăți în numerar despre drepturile și obligațiile acestora. Urmează a se concretiza modalitatea de informare a plătitorilor în numerar privind atingerea limitei de efectuare a decontărilor în numerar de către subiectul care încasează plăți în numerar și a interdicției de efectuare a încasărilor în numerar de către vânzător, urmare constatării atingerii limitei maxime, pentru achitarea de orice sumă ulterior pentru o perioadă determinată.

Reglementările cuprinse în alin.(3) se aplică doar persoanelor fizice care nu desfășoară activitate de întreprinzător și care cumpără bunuri imobile sau mijloace de transport de la alte persoane fizice care nu desfășoară activitate de întreprinzător. Astfel, alin.(3) urmează a fi reglementat printr-un articol separat, structurat în subdiviziuni diferite, deoarece conține reglementări speciale referitoare la obiecte și subiecți diferiți de reglementare.

Norma juridică de la primul enunț, în partea ce se referă la textul specificației normative "inclusiv în situația în care achitarea are loc în rate", nu este clară și urmează a fi dezvoltată și concretizată.

În enunțul al doilea, norma conține reglementări complexe privind abilitarea notarilor cu atribuții noi la autentificarea contractelor de vânzare-cumpărare a bunurilor imobile valoarea cărora depășește *100 salarii medii lunare pe economie prognozate*.

În scop de rigoare juridică și redacțională, urmează a se concretiza că *salariul mediu lunar prognozat pe economie se aprobă de Guvern*. Această obiecție presupune reglementarea separată și/sau utilizarea concretizării în sensul prezentei legi sau în sensul prezentului articol.

Sub aspect procedural, nu este clară modalitatea de realizare a obligației de către notar în cazul în care, legea impune condiția de *a se asigura* notarul că suma achitată de cumpărător a fost efectuată prin transfer. În redacția propusă, norma juridică are caracter discreționar și permite notarului de a decide asupra modalității de determinare și apreciere a formei de prezentare de către subiecți a dovezii de efectuare a *transferului* după bunul său plac. De asemenea, considerăm că documentarea efectuării operațiunii de achitare deplină a sumei contractului de vânzare-cumpărare în prealabil încheierii contractului de vânzare-cumpărare necesită a fi reglementată, pentru a se garanta respectarea drepturilor și intereselor legitime tuturor părților interesate. Redacția propusă de autori nu asigură pe deplin siguranța juridică necesară raporturilor juridice reglementate.

Obiecția dată se atribuie în egală măsură și raporturilor juridice reglementate în enunțul al-treilea care prevede *obligația* Agenției Servicii Publice de *a se asigura* că la înregistrarea dreptului de proprietate asupra mijlocului de transport de către persoana fizică plata a fost efectuată prin *transfer*, în caz contrar, se va refuza înregistrarea în *Registrul de stat* a dreptului de proprietate asupra mijlocului de transport.

Atenționăm că, potrivit pct.7 din Regulamentul cu privire la Registrul de stat al transporturilor, aprobat prin H.G. nr.1047/1999, acumularea și actualizarea informației despre fiecare vehicul (agregat), despre dreptul de proprietate și alte drepturi patrimoniale asupra acestora, despre titularii de drepturi, despre titlurile de proprietate, despre

tranzacții cu vehicule și alte temeuri pentru generarea, modificarea, suspendarea și încetarea drepturilor se efectuează în *Registrului de stat al transporturilor*. În cadrul procedurii de înregistrare a mijlocului de transport, atât persoana fizică, cât și autoritatea desemnată urmează să cunoască exact lista documentelor ce urmează a fi solicitate/prezentate.

În acest sens, în H.C.C. nr.26/2016 Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

În contextul reglementărilor menționate, se impune necesitatea de reglementare a responsabilității notarilor și a Agenției Servicii Publice pentru încălcarea prezentului articol, cu indicarea faptei ce constituie încălcare, a sancțiunii aplicate, precum și a autorității care urmează să verifice corectitudinea aplicării normelor respective.

9. *Art.6* reglementează efectuarea decontărilor în numerar nelimitat, prin derogare de la normele specificate în text pentru anumite cazuri.

La lit.a) exceptarea se referă la "retribuirea muncii și altor plăți generate în temeiul relațiilor de muncă", observăm că cadrul normativ în domeniu operează cu noțiunea de "remunerație – retribuție bănească care include salariul de bază (salariul tarifar, salariul funcției), precum și toate adaosurile, sporurile, premiile și alte plăți de stimulare și compensare acordate salariatului de către angajator în temeiul contractului individual de muncă pentru munca prestată" și "drepturi salariale". În acest sens, urmează a se ține cont de prevederile art.54 din Legea nr.100/2017.

10. Raportând prevederile art.8 care reglementează sancțiunea pentru neexecutarea prezentei legi și a art.9 care reglementează controlul respectării prevederilor prezentei legi, la dispozițiile finale și tranzitorii care abrogă art.293 din Codul contravențional nr.218/2008 și modifică art.402 alin.(1), constatăm existența unor lacune de drept.

Astfel, constatăm lipsa în proiectul de lege a reglementărilor necesare și obligatorii privind procedura de adoptare a actelor administrative precum și drepturile subiecților acestora de a le contesta, precum și de a se adresa în instanța de judecată în modul stabilit.

Potrivit numeroaselor constatări ale Curții Constituționale, adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare se impune și prin articolul 23 alin.(2) din Constituție, care stabilește obligația statului de a asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale.

În Hotărârea nr.26/2010, Curtea a reținut că: "Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei, sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție [...]."

Curtea Europeană în jurisprudența sa a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru respectarea acestor exigențe.

Astfel, Curtea Europeană a menționat că nu poate fi considerată "lege" decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anumită garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (cauza *Amann v. Elveția*, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (cauza *Silver și alții v. Regatul Unit*, hotărârea din 25 martie 1983, §80).

În acest sens, în Hotărârea nr.26/2016, Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

Art.20 din Codul administrativ nr.116/2018 stabilește că dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Proiectul de lege nu reglementează în mod expres competența Serviciului Fiscal de Stat de adoptare a deciziilor, deși acest drept se deduce din reglementările art.9. Totodată, nu este stabilit dreptul subiecților controlului efectuat de Serviciul Fiscal de Stat de a contesta decizia în termenul și în temeiul stabilit de Codul fiscal sau de Codul administrativ, precum și procedura aplicabilă. În acest sens, urmează a se ține cont de diferențele și specificațiile prevăzute de Codul fiscal și Codul administrativ la examinarea contestațiilor, care nu oferă subiecților suficientă certitudine și accesibilitate în realizarea drepturilor sale de a corecta acțiunile sale, de a prezenta dovezi justificative, de a contesta actele administrative, precum și dreptul de acces la justiție.

11. *La art.10* mărimea maximă a comisionului ce nu poate depăși 0,1%, urmează a fi coordonată cu cadrul normativ în vigoare în domeniul financiar și bancar pentru a se asigura respectarea principiilor oportunității, coerenței, consecutivității și echilibrului între reglementările concurente, stabilite la art.3 din Legea nr.100/2017.

Norma juridică în redacția propusă este restrictivă și are caracter imperativ. Aceasta nu prevede o derogare expresă de la cadrul normativ în vigoare ce conține reglementări concurente, prin urmare, este în contradicție cu reglementările legislației în domeniul bancar, și riscă a fi supusă controlului de constituționalitate.

Totodată, norma respectivă este lipsită de reglementări necesare asigurării aplicabilității, pornind de la determinarea autorității abilitate cu dreptul de control și a procedurii de efectuare a controlului, finisând cu lipsa unei sancțiuni în caz de nerespectare, însoțită de reglementări clare privind dreptul de contestare.

12. *La art.11*, dispoziții finale și tranzitorii constatăm lipsa unor reglementări privind situațiile în curs de realizare la data intrării în vigoare a legii.

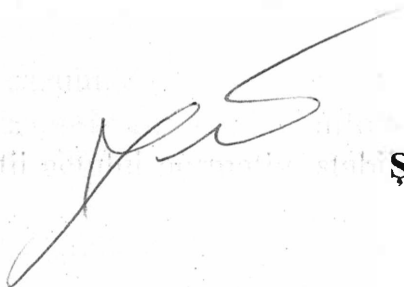
În special, urmează a se examina modul de executare a clauzelor contractuale în cazul în care acestea stabilesc alte cote procentuale și ținând cont de prevederile art.7 din Codul civil nr.1107/2002.

La art.11 alin.(2), care conține norme de modificare a 2 acte normative, atenționăm că, structura proiectului de lege nu corespunde întocmai cu normele de reglementare ale Legii nr.100/2017. În acest sens, urmează a se ține cont de uzanțele tehnico-juridice și redacționale aplicabile cazului dat.

La alin.(3) norma juridică nu asigură pe deplin informarea și respectarea principiului previzibilității și accesibilității actului normativ, stabilite la art.3 din Legea nr.100/2017.

Potrivit alin.(7) al art.47 din Regulamentul Parlamentului, dacă pentru executarea actului legislativ care se adoptă este necesară elaborarea altor acte legislative sau normative, se anexează lista acestora și/sau, după caz, și proiectele lor.

Proiectul de lege urmează a fi adus în corespundere cu normele tehnico-juridice și redacționale cu respectarea prevederilor legislației în vigoare, ținând cont de obiecțiile expuse în prezentul aviz. Oportunitatea adoptării proiectului de lege ține de competența exclusivă a Parlamentului.

Ion CREANGĂ
Șef Direcție generală

Ex. I. Gălușcă
Tel.579

Șef Direcție generală